

עיקרי ההתקפה

רס"ן ל. מרחב

הרצון למגר את האויב חייב להיות מוחלט, ומימושו בדרך של דפיקות מוחלטות במטרה. השאיפה להשגת הנצחון צריכה לעיין את אופיו של כל מפקד; חובת המפקד היא להנחיל תפונה זו לפקודיו ולהשרישה בהם — כך נאמר בתקנון-השרה הסובייטי.

עצמה. חשיבות מרכזית בהשגת הנצחון נודעת להפעלה המרנית של עוצבות משוריינות וממונעות. המאפינת את מיצוי שלוש התכונות: עצמת-המהלומה; אש; נידון. שלוש דרישות-היסוד המוצגות בפני כוחות העורכים קרב-ההתקפה, והמתנות זראת-זו, הן: קצב-התקדמות גבוה, הכושר לחדור לעומק רב במערך-ההגנה של האויב ובסיכום — היכולת להשיג מטרות מכריעות בזמן קצר. מימושן של שלוש תכונות אופיניות אלו מתבטא בהגשמת התנאים הבאים:

- פעילות פוליטית-חינוכית מוגברת, במטרה להעלות את רוח הגייסות *;
- תכנון וארגון מדויקים של פעולות המודיעין;
- בחירה נכונה של כיוון המאמץ-העיקרי — וריכוז הכוחות והאמצעים הדרושים בכיוון שנבחר לביצוע המשימה;
- יצירת עדיפות מספקת בכוחות ובאמצעים בגזרת-ההתקפה שנבחרה;
- בחירת הזמן הנכון לפתיחה במבצע;
- היערכות-כוחות נכונה, שמירה על תנופת ההתקפה, והחדרתה לכל עומקו של מערך-ההגנה של האויב;
- העמדת זמן מספיק לביצוע ההכנות הקשורות בתכנון המבצע וארגונו;
- תכנון וארגון מעולים של שיתוף-הפעולה ומערכת הקשר בין הכוחות ושמירה קפדנית עליהם בכל מהלכו של המבצע;
- הכנה וריכוז של הכמויות הדרושות של אמצעי-לחימה (נשק, תחמושת, דלק ושאר הפריטים) בגזרה שנבחרה — והספקתן הרצופה תוך כדי מהלך הקרב לעוצבות והיחידות הלוחמות;
- שמירה קפדנית על סודיות ההכנות למבצע — כדי לזכות בגורם ההפתעה במלואו.

סיגם ההתקפה

הדוקטרינה הסובייטית מבחינה בין שני סוגי התקפה עיקריים: התקפה-סדורה והתקפה-תפונה. הבחירה בין שתיים אלו מותנית בסוג ההגנה שאותה עומדים להתקיף — או במצב מבצעי זה או אחר המתהווה באותה גזרה.

פעילות זו נחשבת, כידוע, בצבא הסובייטי כגורם-יסוד בהכשרת הכוחות המזוינים.

מיגורו הסופי של האויב מושג אך ורק על-ידי קרב-ההתקפה. מכאן נובעת ההנחה היסודית של האסכולה הסובייטית במחשבה-הצבאית, לפיה ההתקפה היא צורת-הקרב העיקרית של הכוחות המזוינים הסובייטיים. רק קרב-ההתקפה מאפשר השגת תוצאות מכריעות; ובו בלבד ניתן בידי התוקף ליזום את תנאי-הקרב — ולכפות את רצונו על האויב. לכן רואה האסכולה הסובייטית בהתקפה את צורת-הקרב העיקרית — ואילו בהגנה את צורת-הקרב המשנית, הכפופה לצרכיה של ההתקפה. הגדרות דומות אפשר, כמובן, למצוא בתקנותיהם של רוב הצבאות או אף של כולם, אך את התפיסה הטקטית והאופרטיבית הסובייטית בתחום זה מציינת ההדגשה הקיצונית של השגת תכלית מרחיקה-לכת ביותר; ויתכן שהדבר נובע גם מתפיסות-יסוד בתחום המדיניות והשקפות-העולם. מטרת קרב-ההתקפה היא השמדה מוחלטת של האויב, כל זמן שמגלה הוא התנגדות — או שבייתו. מטרה זו מושגת: על-ידי הנחתת מהלומה נמרצת לכל עומק מערך-ההגנה של האויב; על-ידי השמדת המגן באש ארטילרית, נשק אטומי, מטוסים וכלי-נשק אחרים; ולבסוף — על-ידי תנועה מהירה של כל-הכוחות לתוך מערך-ההגנה של היריב, והשתלטות עליו.

*

הנחתת המהלומה, באמצעות אש ותנועה, היא צורת-הפעולה המכרעת המביאה למיגור האויב; כי רק התקדמות נמרצת של הגייסות, המסתייעים באש יעילה וחזקה של כל החילות והזרועות, עשויה להבטיח את השמדתו המוחלטת של האויב או את שבייתו. הכרחי, איפוא, כי בהנחתת מהלומה זו המשרי לכת מהתקדמות נמרצת של הגייסות ומהנחתת אש מכריעת, ישתתפו כל הכוחות והאמצעים, או רובם המכריע. הפעלה כזו — כוללת ונמרצת ככל-האפשר — היא תנאי הכרחי להשגת ההצלחה בהתקפה.

הצלחתה של הנחתת המהלומה בקרב-התקפה — מותנית, איפוא, במספר גורמים: רמה גבוהה של אימון הגייסות; ריכוז הכוחות והאמצעים בכיוון המאמץ-העיקרי; שמירה קפדנית על שיתוף-הפעולה בין העוצבות החילות השונים הנוטלים חלק בהנחתת המהלומה; הכנה ארטילרית, אטומית ואוירית — ומתן סיוע זה על-ידי החילות השונים לעוצבות רגלים ושריון. דבר שהנו הכרחי בשלב ההכנה, אולם ערך מיוחד נודע לו דוקא מאוחר יותר, בשלבי מהלך ההתקפה

התנגדות חזקה במערך-הגנה חדש. כתוצאה מכך, מבוצעת התקפה-החפוזה בדרך כלל במסיבות בהן משך הזמן המוקצב להכנות הנו קצר — וזאת כדי שניתן יהיה לנצל את מצבו הבלתי-מוכן של היריב, או את אי-השלמת ההכנות במערכו. תנאי-היסוד להצלחתה של התקפה מעין זו היא מהירות הפעלת הכוחות, ללא הכנות ממושכות לתכנון המבצע ולהת-ארגנות הגייסות. בהתחשב בזמן המינימלי העומד במקרה זה לרשות העוצבות והיחידות לפירוט התכניות והמשימות, ניתנת להן עצמאות רבה בתכנון המבצע ובביצועו. הזמן הממוצע לתכנון ההתקפה-החפוזה בדרג דיביזיוני — הנערכת תכופות לאחר שנכשלו נסיונותיהן של הפלגות-הקדמיות שנעו לפני העוצבה — הוא כ־12 שעות; וזוהו — לפחות כמחצית הזמן של אור-יום.

ההתקפה-החפוזה מתבטאת במאמץ לפרוץ את מערך-ההגנה של האויב לכל עומקו בתנופה אחת — ולצאת למרחב האופרטיבי שלו. בהבקעת ההגנה-החפוזה משתתפים בעיקר כוחות בעלי תנופה מהירה, וביחוד עוצבות ויחידות שריון. ההתקפה מבוצעת, בדרך כלל, על-ידי הכוחות המקיימים כבר מגע עם מערך-ההגנה, ללא תמרונים מורכבים לצורך ההיער-כות להתקפה הגוזלים זמן יקר.

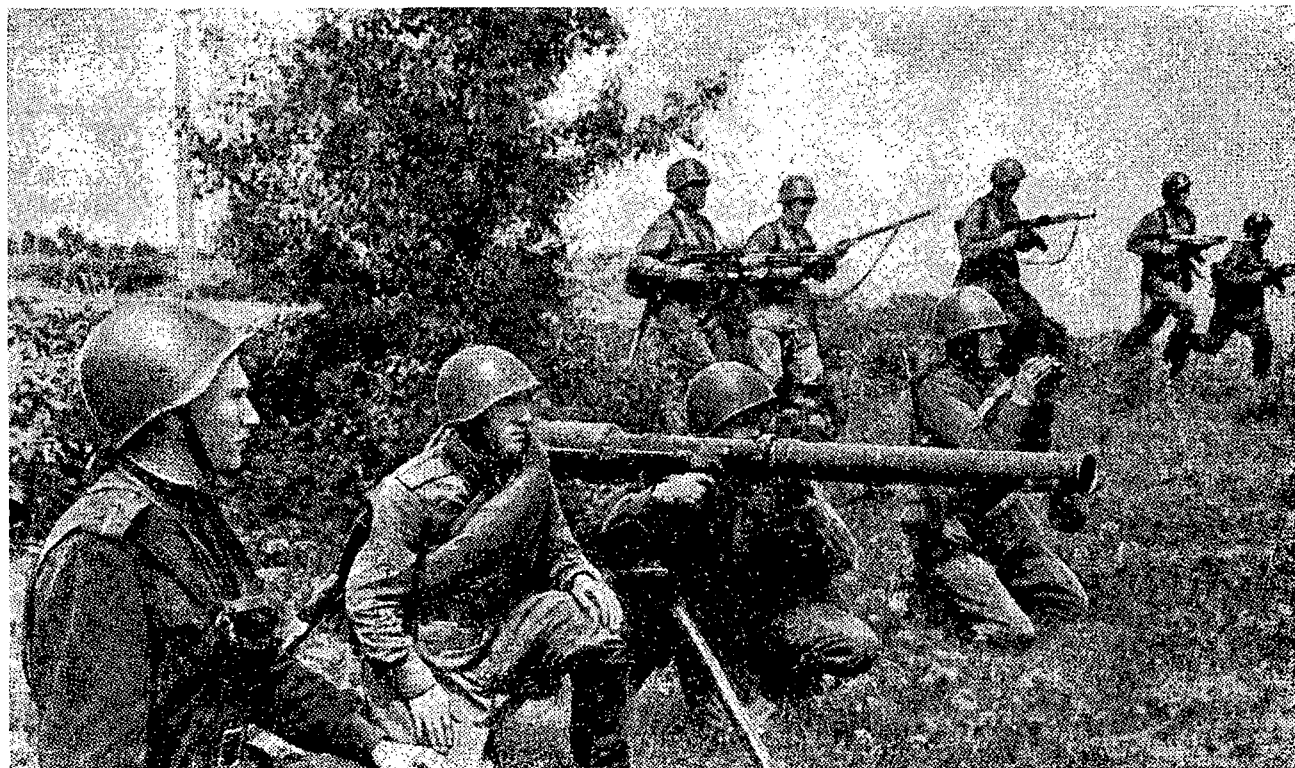
אורחות ההתקפה

הרוסים מבחינים בשני אורחות-התקפה עיקריים: התקפה מתוך קיום מגע בלתי-אמצעי קודם עם המגן — והתקפה מתוך-תנועה.

* על ענין זה — עוד ידובר בפירוט באחד הפרקים הבאים.

התקפה-סדורה מופעלת כאשר נתגלתה הגנת האויב כהגנה חזקה, ערוכה היטב (מבעוד-מועד) מבחינה הנדסית, ומוחזקת על-ידי כוחות מספיקים. ביצועה של התקפה כזו מחייב הכנות מדוקדקות (מבצעיות ומנהלתיות), המצריכות לביצוען פרק-זמן ממושך יחסית; בדרג הדיביזיוני נדרשים בסך-הכל 3—4 ימים לתכנון ההתקפה וארגונה; מפרק זמן זה דרושים יום-יומיים למפקדת הדיביזיה, יום-יומיים לחטיבה — ומתוכם נחוצות כ־4—6 שעות של אור-יום לגדודים ולפלוגות.

התקפה על הגנה-סדורה נחשבת לפי הדוקטרינה הסובייטית כצורת-הקרב הקשה ביותר. חלות עליה — לרוב במידה מודגשת עוד-יותר — כל הדרישות (או התנאים) שפורטו לעיל ביחס להתקפה בכלל. וכן מבליטים לגביה במיוחד את הצורך בהתקנה קודמת נכונה של שטחי-היערכות של הגיי-סות*. לגבי ביצועו של מכלול-הפעולות זה מציינים המקורות הסובייטיים במיוחד כי הוא „דורש מהמפקדים ומקציני-המטה רמת-מומחיות גבוהה וכושר של מנהיגות ושל תכנון מבצעי“. את ההתקפה-הסדורה מאפיין לרוב מיגור הדרגתי של מערך-כ־ההגנה של היריב הנמשך לכל עומקו; מיגור המחליב השקעה רבה מאוד של כוחות ואמצעים. בדרך כלל, מבוצעת התקפה על הגנה סדורה לאחר התגברות על קויה-השהיה ומוצבי-חוץ ולאחר יצירת מגע בלתי-אמצעי עם המוצבים הקדמיים של מערך-ההגנה גופו. אך תנאי זה אינו מובא לרוב בחשבון במקרה שיופעל בגזרת-ההתקפה נשק גרעיני. התקפה-חפוזה נערכת על האויב לאחר שכבר נכשל לפני-כך, בקרבות אחרים ועריכת כוחותיו נשתבשה; וכן במצבים בהם חסרים לאויב כוחות ואמצעים, או זמן, הדרושים לארגון

התקפה מחוץ מגע בלתי-אמצעי נערכת בעיקר במצבים בהם מחזיק האויב במערכי-הגנה סדורים. באורח-התקפה זה נדרש זמן רב יחסית לפעולות הכרוכות בתכנון המבצע וארגונו — כגון לימוד האויב והשטה, תכנון שיתוף-הפעולה המפורט בין הכוחות, ריכוז כוחות ואמצעים הדרושים למבצע, הבטחת התקפה ברוזמנית על-ידי יחידות ועוצבות שונות, וכד'. שכן, מבלי שתקוימנה כל הפעולות האלו, אין להבטיח כי אמנם תושג הנחתת מהלומה-פותרת רבת-עצמה. הרוסים מודים בכך כי אורח-הפעולה כזה מונע מהגיטות לנצל את גורם-ההפתעה במלואו; וכן, כתוצאה ממנו, עלולים איגודי הכוחות בשטחי-היערכותם להיות נתונים למהלומות כבדות מן האויר והקרע (הפצצות, הרעשות — ומהלומות גרעיניות).

התקפה תוך-תנועה מתבטאת בכך שהעוצבות והיחידות פותחות בתנועתן להתקפה — לרוב כדי לנצל את תוצאות המהלומות מן האויר והקרע — ללא "תחנה" נוספת להת-ארגנות והיערכות, ישר מתוך שטחי-הכינוס. בפרסומים בעל-אופי רשמי (הירחון "המבשר הצבאי" מ-1961) כותבים אנשי צבא רוסיים ביקר-השאר: "במהלך מסע-ההתקרבות של הכוחות לעבר הגנת האויב, מתפצלים הם ומתפרסים — תחילה לתבנית טרום-קרבות, ואחר-כך לתבנית-קרב — ומבלי להיעצר בקר-ההתפרסות להסתערות תוקפים הם ישר מתוך-תנועה את מערך-ההגנה". הירחון הנזכר מפתח את הרעיון המונח ביסודו של אורח-הפעולה זה וממשיך לאמר: "התקפה מתוך-תנועה אפשרית בשני מקרים: כאשר גייסותיך פועלים כבר לפנים וכאשר כל כוח שלך אינו פועל לפניך. במקרה האחרון תשא פעולה כזו אופי מורכב יותר, ויתכן שהכוחות ייאלצו לפתוח במסע-מרחוק — או לפחות במסע-התקרבות לעבר הגנת האויב". הרוסים מדגישים שהתקפה מתוך-תנועה — אין פירושה כלל כאילו אין להיעצר בשום אופן בקר-ההתפרסות להסתערות. לעתים יהיה צורך במפגיע להיעצר לזמן-מה לשם פירוט המשימות ביתר-דיוק, לתדרוך אנשי-היחידה ולקידום אמצעי-האש". הסובייטים מציינים גם שבאורח-הפעולה זה קיימים "שני צדדים למטבע": מחד גיסא — מאפשר הוא השגת הפתעה, שהיא גורם רב-ערך הקובע במידה רבה את גורל ההצלחה; מאידך גיסא — כניסתם של הגייסות לקרב ישר מתוך-תנועה הופכת למורכבת וקשה מאוד, והש-מירה על שיתוף-הפעולה והתיאום ביניהם דורשת אזי מאמצים מיוחדים וכושר-ארגון מעולה. עם כל זאת מעדיפה האסכולה הסובייטית, לרוב, את ההתקפה מתוך-תנועה (וביחוד — בעידן גרעיני) על ההתקפה הנערכת תוך מגע בלתי-אמצעי שהוקם תחילה — משום שבדרך-כלל רק אורח-ההתקפה הראשון מאפשר להגשים באופן המהיר ביותר את מטרת המבצע.

צורתות התגוררן בהתקפה

תורת-הלחימה הסובייטית מגדירה הגדרה מדויקת את המושג "תמרון". מושג זה פירושו: תנועת-גייסות לשם יצירת אותה היערכות-הכוחות אשר תתאים ביותר להנחתת מהלומה מכרעת על האויב בכיוון שנבחר; או, במצבים אחרים — תנועת גייסות לשם השגת רוח-זמן, על-ידי חמיקה ממהלומת-אויב, כשהתנאים אינם נראים כרצויים ל"ספיגתה" והדיפתה.

לפי ההגדרה הסובייטית מתבטא התמרון למעשה כאלה: הגברה מתמדת של המאמץ העיקרי; שום צורות-קרב נכונות; התאר-

גנות הגייסות בשדה-המערכה. הגברת המאמץ מושגת במהלך-הקרב על-ידי הכנסת כוחות "טריים" — הדרגים הבאים והעתודות. — בכיוון שנבחר. תורת-הלחימה הסובייטית מביאה בחשבון גם את האפשרות של העברת המאמץ-העיקרי, תוך-כדי-הקרב, מהכיוון שנקבע מלכתחילה כעיקרי לכיוון שנחשב למשני — ואשר, כתוצאה מהתפתחות הקרב, עשוי ליהפך לעיקרי; וכמובן ששינוי כזה של ה"דגש" עשוי להוות את התמרון המרכזי שבקרב כולו, אפילו אם לא יתבטא, לכאורה, במסע-תמרון דרמטיים על-פני המפה.

קצב-התקדמות והתבססות

הסוקר את התמיסה-ההתקפית הסובייטית יתמה אולי לסתירה, לכאורה, בין שתי דרישות-יסוד שהפניסה זו דורשת פלי-הזמן ממגשימיה: קצב-התקדמות ("תנופה") — מזה — והת-בססות מהמדה — מזה. אכן, כל אחת מדרישות אלו — הפליתת אתה. הדרישה שהגייסות יהקדמו במהירות מירבית לעומק המרחב המבצעי — הפליתתה לשבש את מערך הגנתו של היריב, למנוע עתודותיו מלהתקרב אל שדה-המערקה, ולהביסו עוד בטרם הגענה לשם והשפעה על מהלך המבצע. ואילו הדרישה המונעת בפני הכוחות התוקפים, של התבססות מהירה ומתמדת בשטח הכבוש — הפליתתה להבטיח עמידה בפני התקפות-יגד של המגן. לפיכך, לכאורה, סתירה, שכן מובן מאליו כי הקצאת כוחות להתבססות בשטח הפופט מהליש את קצב-התקדמות של ההתקפה.

כך — למבט הראשון. אך האמנם קיים גם פגועל הגיגוד בין שני המושגים — קצב-התקדמות והתבססות? במציאות — לא כן הדבר. נהפוך הוא: קיים קשר-הדדי הדוק ביניהם! שכן, מצד אחד, עצם פריעת הגייסות לעומק המרחב המבצעי, וריחוק העתודות הטקטיות והאסטרטגיות מקסימיים במידה ניכרת את העורך בהקצאת כוחות להתבססות — ממש כשם שאי-הצלחת הגייסות לחזור לעומק מערך-ההגנה תצריך, להפך, התבססות מוגברת במגפי הכוחות העיקריים, ונכונות להדיפת התקפות-הנגד של היריב. ומאידך גיסא, רק החופש מדאגות למבטח האגף-העורף, ומן ההטרדה והעיכוב הנגרמים על-ידי התקפות-הנגד של האויב והעורך בהדיפתן — הם שיאפשרו למפקדו של הכוח התוקף והמורץ להבקיע הלאה ולשטוף את מערכיו הצמיים של האויב.

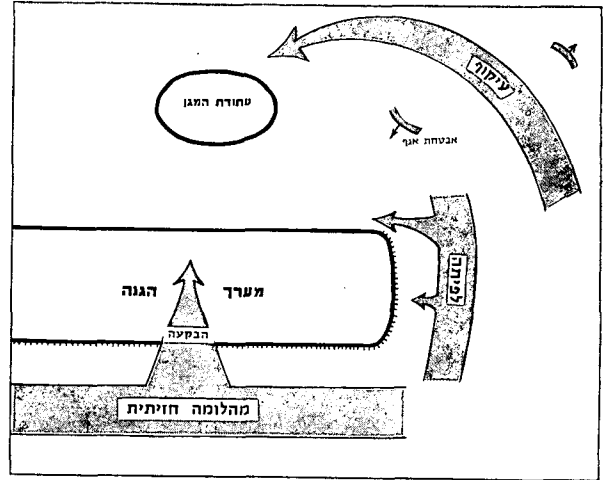
על-כן מטילה, בצדד-כלל, תורת-הלחימה הסובייטית את האחריות למבטח את מגפי הכוח העיקרי על המפקדה-המונח, כדי להבטיח לפוח זה חופש פעולה, מבלי שיהיה עליו לפזר מאמצו לעבר המגפים, פרט למבטח-החבלת-אמצעית. ואילו מעבר לזה מוטלת הדאגה למבטח-העל הדרגים האחרים העומדים לרשות המפקדה-הממונה — והללו, בהתקדמם בעקבות הכוח-התוקף העיקרי, מטריים את השטח הכבוש ומתבססים בו, בהתאם למשימות.

בשילוב זה בין המונחיות של ה"התבססות" וה"תנועה" בהתקפה טמון, פעמים, גם ההסבר-היסודי להפרכה במערך-התקפה עמוקים.

הנה: דוקא התבססות שיטתית זו — היא המקלה על חופש התמרון של הכוח העיקרי בשדה-המערקה, מונעת פיזור מאמצו ומאפשרת למפקדו להפנות כל מעייניו להשגת המהירה של המטרה העיקרית העומדת בפניו.

הרוסים מבחינים בשלוש צורות-תמרון עיקריות בקרב-ההת-פה: מהלומה חזיתית (לשם פריצת מערך-ההגנה); לפיתת

(שתי האחרונות עשויות להסתיים אף בתקיפת האויב מן העורף*); עיקוף; (ראה מרשם 1). מהלומה חזיתית**

מרשם מס' 1. צורות התמרון העיקריות בקרביהתקפה

מבוצעת במצבים בהם קיים מערך-הגנה רצוף שאין אפשרות מעשית לעקפו. מטרתה של צורת-תמרון זו היא ליצור פרצה במערך-ההגנה של האויב, להרחיבה ולהעמיקה. מהלומה כזו אפשר שתונחת מלכתחילה בגזרה אחת, אולם לאחר-זאת ניתן אף להטותה ימינה או שמאלה (או לשני הכיוונים גם-יחד) ולבודד או לתקוף את מערך האויב מן העורף. אורח-פעולה זה, הכנסת טריו במערך האויב, מאפשר לפצל את חזיתו לשתיים — וליצור במערך-ההגנה שלו אגפים-חשופים. את המהלומה החזיתית ניתן להנחית גם במספר גזרות המרוחקות זו מזו, כשזרועות-ההבקעה מתחברות רק לאחר-מכן בעומקו של מערך-ההגנה; אורח-פעולה זה מאפשר לפצל את מערך-ההגנה הרצוף למספר חלקים; ובשלב הבא — אף לבצע עיקופים ולפיתות עמוקות, לשם כיתור חלקי-מערך

והשמדתם של איגודי-הכוחות המפוצלים והמבודדים של המגן. יצוין כי צורת-תמרון זו מוצאים אנו במספר רב של מתקפות סוביטיות: כך, המתקפה בבילורוסיה בסוף יוני 1944 או בשלב הפותח של מתקפת ויסלה-אודר בראשית 1945 ועוד. לפיתה היא תמרון להקפת אגפיו של האויב — ואם אפשר גם עורפו — המבוצע, בדרך-כלל, בתיאום מבצעי עם הכוחות התוקפים ובתיאום-אש אתם. לפיתה המבוצעת בהצלחה מביאה לכיתור המגן ולהשמדתו. תכופות מתבסס תמרון זה על הנחתת המכה, תחילה, בפערים ובנקודות-התורפה של מערך-ההגנה. כדוגמה, מאלפת ביותר לתמרון-לפיתה משמשת המתקפה הרוסית ליד סטלינגרד בשנת 1942, בה תקפו הגיי-סות הסובייטים בשתי גזרות-תורפה של המערך הגרמני (גזרות שהוחזקו על-ידי רומנים ואיטלקים).

העיקוף הוא צורת-תמרון המוליכה אל אגף מערך-ההגנה של האויב או אל עורפו, והמתבצעת מתוך תיאום מלא עם הכוחות הפועלים כלפי חזיתו, בכל הנוגע למטרות, עיתוי ויעדים שיש להגיע אליהם — אך ללא תיאום-אש אתם. תכליתו הסופית היא, כרגיל, כיתור איגוד-כוחות לשם השמדתו. בהתאם למצב יכול העיקוף להתבצע בכיוון אחד בלבד — או בשני כיוונים מתמקדים; ולרוב מבוצע הוא באמצעות כוחות ניידים שניתנת להם גם מידת עצמאות מבחינה פיקודית ומנהלית. המצבים האופייניים בהם יכול עיקוף להתבצע גם בקנה-מידה טקטי (ולא רק אופרטיבי), הם הפעולות בשטח הררי, יערי-ביצתי או מדברי. לעתים מסתייע העיקוף גם בנחיתת כוחות מוטסים בעורפו של האויב (ובמצבים גיאוגרפיים מתאימים — אף בנחיתות מן הים).

בסיכום רצוי להוסיף ולציין שקרב-כיתור, בעיקרו-שלידבר, הנו פרי פעולות התקפיות. ואם אין הוא אופיני, לרוב, לשלב-הפתיחה של מבצע, הרי הוא-הוא העקרון המונח בדרך-כלל ביסודו של כל מבצע-התקפה. ולפיכך מהווים כיתור כוחות המגן ומניעת נסיגתם משדה-המערכה את שלב-הסיום, הנדרש בכל מבצע-התקפה.

ה'סודות לתכנון התקפה

פקודת-האתראה להתקפה, ועד לשעת ה"ש". משכו של פרק-זמן זה שונה במצבים השונים, והוא מותנה בגודל העוצבה (או היחידה) ובסוגה, ובמידת כוונתה לכניסה לקרב — וכן בשיקוליה של המפקדה-הממונה בענין זה. שלב ההכנה ומסע-ההתקרבות-למגע מסתיימים בשעת ה"ש" — הנקבעת, בדרך כלל, על-ידי רמות ממונות גבוהות, ונמסרת למבצעים

* כפי שיראה להלן הקורא — העיקוף והלפיתה הן שתי צורות של איגוף, אשר תורת הלחימה הסוביטית מבחינה ביניהן.
** שכן לפי התפיסה הסוביטית — ושלא בהתאם למקובל, בדרך-כלל, בצבאות-המערב — נחשבת מהלומה חזיתית כזו לצורה של תמרון.

כיצד ממחיש מי שבא לתכנן התקפה את עיקריה הכלליים על-ידי קביעת ארגונה ואורח ביצועה?

שלב ב' ההתקפה

לצרכי תכנון מבצעי ומנהלתי מבחינים הסוביטים בשלושה שלבי-יסוד של ההתקפה: ההכנה ומסע-ההתקרבות-למגע; ההסתערות; הקרב בעומק מערך האויב. בהתאם לשלבים אלה נערכות תכנית המבצע ותכנית שיתוף-הפעולה בין עוצבות ויחידות.

שלב ההכנה. זהו השלב שבו נערכים תכנון המבצע והכנת הגייסות להתקפה. שלב זה נמשך ממועד קבלת הפקודה, או

תנאי-הקרקע. בכיווני המאמץ-העיקרי תהיינה, בדרך-כלל, גזרות ההתקפה של העוצבות והיחידות צרות יותר מאשר בכיוונים משניים. תקנון-הקרב הסוביטי מגדיר את רוחבן הממוצע של גזרות-ההתקפה, בתנאי ההפעלה של כלי-הנשק ה"מקובלים", כדלקמן (ראה מרשם 2): לדיביזיות-רגלים — 4—2.5 ק"מ; לחטיבת-רגלים — 1.5—1 ק"מ; לגדוד-רובאים — 700—500 מ'. מובן מאליו כי בהתקפה על הגנה-חפזה תהיינה גזרות-ההתקפה של הכוחות רחבות יותר; ובמיוחד גזרות ההתקפה של עוצבות ויחידות השריון. להלן — טבלה המבליטה נתונים על רוחב גזרות ההתקפה (מנסיון קרבות בשלהי מלחמת-העולם השנייה):

רוחב גזרת ההתקפה של דיביזיות-רגלים
(מעובד על-פי הספר "פעולות-קרב של דיביזיות-רגלים")

ה ד י ב י ו י ה	רוחב גזרת ההתקפה בק"מ	איזור הפעולה	תאריך הפעולה	ה ד י ב י ו י ה
שטח ביצתי-יערי	5.2	L.M. קמן (איזור נהר דבינה המערבית)	יוני 1944	ה'46
בכיוון המאמץ-העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוצרת	2.0	צ'חוב (פולניה צפ'מזרח)	ינואר 1945	ה'90
בכיוון של מאמץ-משני, בהתקפה על הגנה מבוצרת	2.3	צ'חוב (פולניה צפ'מזרח)	ינואר 1945	ה'45
בכיוון המאמץ-העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוצרת	2.0	גומבינן (מזרח-פרוסיה)	ינואר 1945	ה'144
בכיוון המאמץ-העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוצרת	2.2	גומבינן (מזרח-פרוסיה)	ינואר 1945	ה'96
בכיוון של מאמץ-משני, בהתקפה על הגנה מבוצרת	3.0	גומבינן (מזרח-פרוסיה)	ינואר 1945	ה'54
בכיוון המאמץ-העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוצרת	2.8	קיוסטריין (ברנדנבורג)	מרס 1945	ה'295

בתנאי הפעלה של נשק-גרעיני יהיה רוחבן של גזרות ההתקפה, ככל הנראה, גדול יותר — פי-שניים או פי-שלושה. כך, למשל, בתרגילים שתוארו על-ידי ירחון-קצינים סוביטי ב-1961, הגיעה גזרת ההתקפה של גדוד-טנקים עד ל-2.3 ק"מ; ושל פלוגת-טנקים — לקילומטר אחד. מגמה דומה ניכרת גם לגבי עוצבות ויחידות רגלים. תורת-הלחימה הסוביטית דורשת ליצור בגזרות-ההתקפה, שדר-כן עובר המאמץ-העיקרי, עדיפות רבה בכוחות ואמצעים על האויב. לקח מלחמת-העולם השנייה מצביע על כך שהרוסים היו משיגים בדרך-כלל עדיפות על המגן שהתבטאה ביחס של, לפחות, 3:1 ביחידות-הרגלים, ו-3—5:1, ואף יותר, בטנקים ובארטילריה.

כיוון המאמץ-העיקרי

אנשי-הצבא הסוביטיים מקדישים תשומת-לב מיוחדת לענין בחירת כיוון המאמץ-העיקרי בהתקפה. תקנון-השדה שלהם קובע כי בחירת כיוון המאמץ-העיקרי מהוה את היסוד בכל החלטה לעריכת התקפה. את כיוון המאמץ-העיקרי של הדרג

שעות ספורות לפני תחילת המבצע גופו. שעת ה"ש" היא אפוא, זמן מעבר הכוחות להסתערות על מוצבי המגן. בשעת ה"ש" מועתקת אש-הארטילריה, שמכתה ה"מסכמת" הנוחתה לפני-כן על המוצבים הקדמיים, אל עומק מערך-ההגנה — והארטילריה עוברת מ"שלב-ההכנה" לביצועו של "שלב הסיוע" לעזרת הרגלים והטנקים. לפיכך רואים אנו כי ההכנה הארטילרית מבוצעת בפרק-הזמן האחרון של שלב ההכנה ומסע-ההתקרבות-למגע. שלב-ההסתערות. — שלב זה מתבטא בהסתערות שוטפת, בעת-ובעונה-אחת, של יחידות-רגלים ויחידות-טנקים על קו-המוצבים שבמערך-ההגנה הראשי; שלב זה נמשך עד לש-

בירת התנגדותו העיקרית של המגן. הוא מבוצע, בדרך כלל, באותה תכנית-קרב התחלית, בה נערכו הכוחות בעודם בשטחי-ההיערכות. שלב הקרב בעומק מערך האויב. — השלב מתחיל עם פריצת מערך ההגנה הראשי של האויב ויציאת הכוחות אל המרחב שבין המערך הראשי והאמצעי, מרחב בו נמצאות בדרך-כלל רוב עמדות הארטילריה המסייעת של המגן. מאפיינים שלב זה דינמיות רבה וחופש-תמרון גדול יותר של התוקף — המכניס, בדרך כלל, בשלב זה את הדרגים הבאים, אשר הובאו מעומק מערך-ההתקפה לניצולה ופיתוחה של ההצלחה שהושגה על-ידי הדרגים הראשונים; או — בשעת-הצורך — להדיפת התקפות-הנגד של המגן.

גזרות ההתקפה

לעוצבות ויחידות מוקצות גזרות-ההתקפה; ליחידות-המשנה מציניים כיווני-ההתקפה. רוחבן של גזרות-ההתקפה מותנה בשיקולים הבאים: התפקיד שהוטל על הכוח המסוים; עצמת מערך-ההגנה ומבנהו; אמצעי-הסיוע המופעלים בגזרה נתונה;

להבטיח השגת הפתעה והצלחה מהירה יותר — בוחרים מפקדים סובייטים באפשרות השניה דוקא. יחד עם זאת, שומרים הם על הכלל האומר שעל כיוון המאמץ העיקרי להוליך אל מרכזה הכובד שבמערך המגן, אשר עם השמדתו יתערער ממילא המערך כולו ויווצרו התנאים לניצול הצלחה הטקטית לצורך השגת הצלחה אופרטיבית.

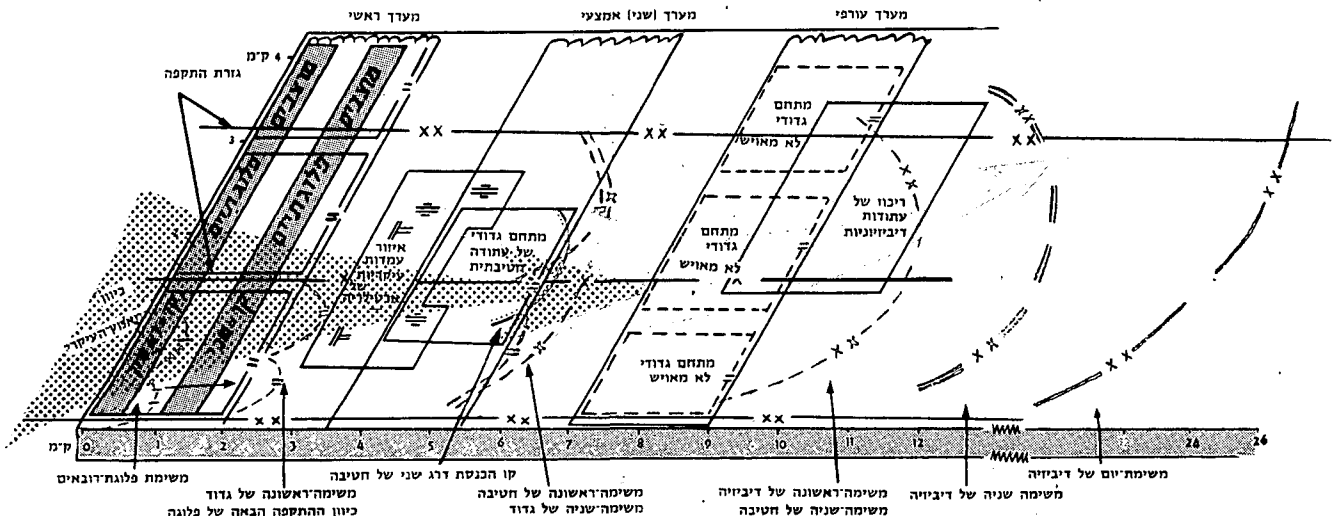
משמיות הקרב ועומקו

בהתקפה מותנות משמיות הקרב של העוצבות והיחידות בראש וראשונה בתפקידן ומקומן בהיערכות הכללית של הגייסות; והן מושפעות על-ידי כושרן המבצעי, מידת תגבורן באמצעי הסיוע, עצמת מערך ההגנה של האויב ותנאי הקרקע. משמיות הקרב מוכתבות על-ידי הדרג המתכנן (המפקדה הממונה), בהתאם לקווי התכנית המרכזית. בדרג עוצבתי (חטיבה, דיביזיה) ובגדוד מחולקת משמיות הקרב לשתי משימות-משנה: למשימה ראשונה, ולמשימה שנייה; ואילו דרג הדיביזיה מקבל מלבד זאת עוד „משימות-יום“ (דהיינו, המשימה הסופית של היום בכלל; ראה מרשמים 2 ו-3). כמשימה הכללית של יום-ההתקפה הראשון בדיביזיות-רגלים, המופעלת בכיוון המאמץ העיקרי, נקבעת לרוב הבקעת כל עומקו הטקטי של מערך ההגנה. התפיסה הסובייטית מניחה כי רק עם השגת הבקעה כזו, ופתחת הפתח לפריצה לעומק, גוצרו התנאים לניצול ההצלחה הטקטית ולהפיכתה להצלחה אופרטיבית. הצלחה אופרטיבית כזו תושג, בדרך-כלל, על-ידי הכנסתם לפעולה של כוחות נוספים שיוקצו לשם כך על-ידי המפקדה הממונה — בעיקר כוחות-שריון. עומק המשימה הכללית של דיביזיות רגלים, ביום הראשון של התקפה, מתבטא, איפוא, בפריצת שתי חגורות-ההגנה של האויב — והוא מגיע עד ל-30-25 ק"מ, ואף יותר מזה.**

* לפי תפיסה סובייטית — שתי החגורות הראשונות שעומקן הממוצע מגיע עד ל-30-25 ק"מ.
** עיין במאמר על „עיקרי הגנה ומבנה“, ב„מערכות“ ק"מ, עמ' 20.

הכפוף קובעת, בדרך כלל, לא מפקדת-היא כי אם המפקדה-הממונה. כנקודת-המוצא בבחירת כיוון המאמץ העיקרי משמרים, לפי התפיסה הסובייטית, השיקולים הבאים: עצמת גייסות המגן ורוחם, וכן אימונם; מקומם של ריכוזי המגן העיקריים — ומה הם היעדים החיוניים במערך-הגנתו אשר עם מיגורם או כיבושם יופר כושר-העמידה של ההגנה כולה; נקודת-התורפה שבמערך-ההגנה אשר עליהן נמנים, בדרך כלל, קטעי-ההגנה המחוזקים על-ידי כוחות שרוחם ירודה או שחימושם אינו מספיק, או קטעי-ההגנה שנתפסו בחפזון, וכן אנפים, פערים ו„תפרים“ שבין היחידות והעוצבות, הנחשבים למקומות הרגישים ביותר במערך-ההגנה. מלבד זאת, מובאים בחשבון לצורך בחירה זו גורמי-יסוד הקובעים את הגישה אל ענין ההתקפה בכללו: תנאי הקרקע, עצמת הכוחות העומדים לרשות המפקדה-הממונה, תנאי מזג-האוויר וכיו"ב. אין בתורת-הלחימה הסובייטית נטיה לבחור בתור כיוון המאמץ העיקרי דוקא את זה המוליך לעבר המקום החזק ביותר שבהגנת-האויב — או להיפך, אל נקודת-התורפה הבולטת שבהגנה זו; ואין על-כן לראות בחירה כזו כ„ברורה-ממילא“. בכל מקרה ומקרה שוקלים היטב מפקדים האמונים על אסכולה זו את כל מכלול הגורמים המשפיעים על בחירת כיוון המאמץ העיקרי — והם מנחיתים את המהלומה באותו מקום הנראה להם כרגיש ביותר ואשר עם נפילתו יתמוטט כל מערך-ההגנה ותושג במהירות מירבית המטרה הסופית: השמדת הכוחות העיקריים של האויב. כאמור לעיל, מכונים הם לעתים קרובות את המאמץ העיקרי לעבר אגף שהגנתו חלשה יותר, כנגד ה„תפר“ שבין היחידות, או כנגד גורה המוחזקת בכוח חלש; אך לעתים יבחרו את כיוון המאמץ העיקרי כך שיחצה שטח קשה למעבר (ביצות, יערות וכו'), אשר ממנו אין האויב מצפה להתקפה. לקח המלחמה מורה כי תכופות משתמשים הרוסים דוקא בדרכי-גישה קשות, ותוקפים בזמנים ומכיוונים בלתי-צפויים — וזאת כדי להשיג הפתעה. תכופות, בעמדם בפני הברירה של בחירה בין ציר-התקפה נוח, אך מוגן היטב, לבין ציר קשה-למעבר אך העשוי

מרשם מס' 2. סכימה של עומק-המשימות ורוחב-החגורות בהתקפת דיביזיות-רגלים על הגנה סדורה

ביזיה, בכיוון המאמץ העיקרי, מתבטאת בפריצת כל עומקה של החגורה העיקרית. כלומר - ביצוע המשימה הראשונה

הרי טבלת עומקן של משימות הקרב הנקבעות לדיביזיות הרגלים הסוביטיות:

עומק המשימות של דיביזיות הרגלים בהתקפה (מעובד על-פי הספר „פעולות קרב של דיביזיות הרגלים“)

ה ע ר ו ת	עומק המשימות בק"מ			איזור הפעולה	תאריך הפעולה	הדיביזיה
	משימת יום	משימה שנייה	משימה ראשונה			
	22	13	5.6	סטלינגרד	נובמבר 1942	ה"158
	14	9	3	פלונסק (צפ"מ) (פולניה)	ינואר 1945	ה"44
התקפה על הגנה צפונית וחזקה	16	11	6	צ'חנוב (פולניה)	ינואר 1945	ה"90
התקפה על הגנה מבוזרת	12	7	3.5	גומבינן (מז'פרוסיה)	ינואר 1945	ה"144
התקפה על הגנה מבוזרת	10-11	5.5	3	גומבינן (מז'פרוסיה)	ינואר 1945	ה"54

של הדיביזיה.

המשימה הראשונה של החטיבה תהיה לחדור בעד שני מערכי ההגנה הראשונים, למגר את מוצבי ההגנה שבגורתה וללכוד את איזור עמדות האש העיקריות של הארטילריה. במשימה השנייה משלימה החטיבה, יחד עם הדרג השני של הדיביזיה (אם הוא הוכנס לקרב), את הבקעת החגורה העיקרית למלוא עומקה; והיא מנדאת כי הכוחות המשוריינים שברשות המפקדה הממונה יוכנסו לפעולה לשם ניצול ההצלחה.

משימת הקרב של גדודי הרגלים תכלול, בדרך-כלל, הבקעת שני מערכי ההגנה הראשונים; בשלב הראשון, תוטל על הגדוד משימת כיבוש מוצבי ההגנה שבמערך הראשי; ובשלב השני

במשימה הראשונה יוטל על כוחות הדיביזיה לפרוץ את מערכי ההגנה של החגורה העיקרית לכל עומקה (3-2 מערכי ההגנה), להשמיד בה את כוח האדם של האויב ולפרוץ צירים לכניסת כוחות משוריינים ממוכנים לעומק האופרטיבי; עומקה של משימה זו מגיע עד ל-12-8 ק"מ; אך, כמובן, שיכול הוא, להיות אף פחות מזה, לפי תנאי המקום ואופי המערכים המבוצרים.

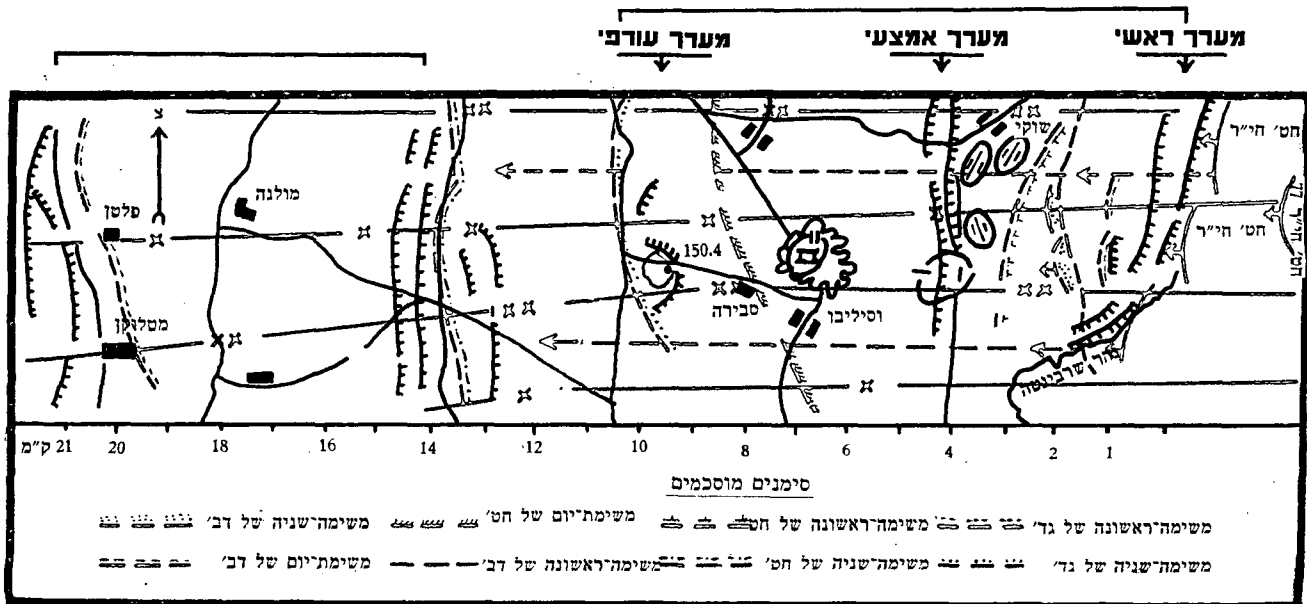
המשימה השנייה של הדיביזיה תכליתה, כרגיל, השלמת כייבוש של החגורה העיקרית, התגברות על האויב במערכי הביניים לבין חגורות ההגנה וכיבוש שטח מוצא נוח להשתלטות מהירה על חגורת ההגנה הבאה.

משימתה הכללית של חטיבת הרגלים הפועלת במסגרת הדי-

מרחס מס' 3. עומק המשימות של עוצבות ויחידות דיביזיות הרגלים ה-26 של הגבריה בהתקפה בסביבות הגבול של פרוסיה המזרחית (אוק' 1944).

חגורה שנייה

חגורה עיקרית

— השמדת האויב שבמערך-ההגנה האמצעי (השני). יחידות-משנה של הגדוד (פלוגה ומחלקה) מקבלות משימה אחת: השמדת כוח-האדם של האויב ואמצעי-הלחימה שלו המוצבים כמוצב-ההגנה הקדמי; כלומר — אין יחידת-משנה מקבלת אלא יעד מוגדר אחד; אך מלבד זאת יצוין תמיד לפלוגה כיוון ההתקפה הצפוי לאחר מילוי משימתה.

מן הראוי לציין, כי המשימה-השניה מבוצעת, בדרך-כלל, בתבנית-הקרב ההתחלית בה נפתח הקרב, ללא הכנסת כוחות נוספים על-ידי הדרג הפיקודי-הממונה. אך ורק במצבים קריטיים ובאין ברירה, יכניס מפקד-הכוח את הדרג השני (או העתודה) לפני שהושלמה המשימה-הראשונה. לעומת זאת, ביצועה של המשימה-השניה יצריך בדרך-כלל התארגנות-מחדש בשדה-הקרב והכנסת כוחות נוספים, כדי להגביר את קצב-ההתקדמות של הדרג הראשון ולאפשר לו לבצע את המשימה-השניה. הכנסת כוחות „טריים“ מוגדרת מראש, במפורט, בתכנית המבצע.

במקרים מסוימים יפעיל מפקד הכוח את עתודותיו (או את הדרג השני) לצרכי הדיפת התקפת-הנגד של האויב, או לאבטחת אגפו של הכוח העיקרי שלו.

ברם, הכנסת הדרג השני לפעולה, לביצוע המשימה-השניה —

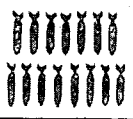

אין פירושה שהדרג הראשון מפסיק את התקדמותו; להיפך, הוא ממשיך בתנועת-התקפה, יחד עם הדרג השני, עד לביצוע המשימה כולה. הכנסת כוחות נוספים לפעולה הנה אך ורק ביטוי להגברת-המאמץ הכללית של העוצבה או היחידה. ברור שהכנסת כוחות נוספים מצריכה פעולות-תיאום — ועל-כן משך-זמן מסוים — וכן הכנות מבצעיות וריכוז אמצעי-הסיוע בקטע בו הוכנס הדרג השני (או העתודה). לפעולה בשעת הכנסתו, מכון כל המאמץ של המפקד (ושל מטהו) לאבטחת רציפות הפיקוד ושיתוף-הפעולה בין שני הדרגים; ותכופות מעביר המפקד את כל עצמת אמצעי-הסיוע (ארטילריה, טנקים, מטוסים) לאבטחת הכנסתו-לפעולה של הדרג השני.

וזאת לזכור: עומק המשימות הנתון לעיל — אינו קבוע; אדרבא, הוא עשוי להשתנות מדי פעם בפעם, בהתאם למצב המסוים. על-כן תקבלנה תכופות עוצבות ויחידות הרגלים, המופעלות בכיוונים משניים, משימות עמוקות-פחות; ולהפך — על עוצבות ויחידות השריון תוטלנה, במהלך התקפתן על הגנה-הפזזה, משימות עמוקות-יותר. קיצורו-של-דבר: אין לראות בנורמות אלו „דבר קבוע“, שאינו ניתן לשינוי; נהפוך הוא — נורמות אלו נתונות, בכל מקרה ומקרה, לשינויים וסגולות בהתאם לתנאים מציאותיים משתנים.

פִּינַת הַגָּא

נתונים לשואה

(ממלחמת-העולם השניה 1945 - 1939)

	שטונגרט	199 רצהיים
אוכלוסיה	 500 000	 80 000
מספר ההתקפות מן האוויר	 53	 1
פצצות שהוטלו	 25 000 טון	 1 600 טון
מספר ההרוגים	 4 000 0.8% של האוכלוסיה	 17 000 22% של האוכלוסיה

המסקנה: במקום שבו היו אמצעי-ההגנה טובים — שם היה מספר האבידות קטן.